

Kultur- og kirke departementet
Postboks 8030 Dep

0030 OSLO

Deres ref.:
2006/00143 KU/KU1 ILK:sko

Vår ref.:
08-292 OL

Dato:
31. oktober 2008

Høring - undersøkelse av kunstnernes inntekts- og arbeidsforhold

Vi viser til departementets høringsbrev av 1.7.2008.

Om undersøkelsen

Musikernes fellesorganisasjon (MFO) er tilfreds med at det nå er gjennomført en ny undersøkelse om kunstnernes aktivitet, arbeids- og inntektsforhold. Av rapporten fra Telemarksforskning-Bø går det fram at det har skjedd betydelige endringer både i kunstnerpopulasjonen og i arbeids- og inntektsforholdene siden forrige tilsvarende undersøkelse i 1996 (inntektstall fra 1993).

MFO har registrert at det allerede er framkommet kritikk mot både deltagelse (svarprosent) og detaljeringsnivå i den nye undersøkelsen. Etter MFOs oppfatning bør ikke denne kritikken overskygge det faktum at undersøkelsen gir mye ny og viktig informasjon om kunstnernes levekår i et samfunn i rask forandring. Med hensyn til deltagelsen har MFO i likhet med mange andre kunstnerorganisasjoner gjort en aktiv innsats for å få en høyest mulig svarprosent. Det er derfor lite trolig at det er mulig å oppnå et bedre resultat enn dette uten å lage en mye enklere undersøkelse. Dessuten er deltagelsen neppe lavere enn at undersøkelsen likevel gir tilstrekkelig sikker informasjon om de fleste forhold som er undersøkt.

Om kunstnerpopulasjonen

Undersøkelsen viser at det har skjedd en formidabel vekst i antall kunstnere siden første halvdel av 1990-tallet. Som det pekes på i rapporten kan noe av dette skyldes strukturelle forhold i sammenligningsgrunnlaget, men det må likevel være hevet over tvil at den reelle veksten også har vært svært stor. Tatt i betraktning at dette er et gjennomgående fenomen i såkalte "rike land", burde resultatet heller ikke være overraskende. Like fullt skaper det naturligvis nye kulturpolitiske utfordringer.

Levekårene

Undersøkelsen viser at inntektsutviklingen for musikere, sangere og dirigenter har vært svært dårlig de siste 10-15 årene. Den priskorrigerede gjennomsnittsinntekten av kunstnerisk arbeid har for denne gruppen økt fra ca. 180 000 kroner pr. år i 1993 til

ca. 184 000 kroner pr. år i 2006 (2,2 %)¹ mens den samlede, pensjonsgivende inntekten har sunket fra ca. 280 000 kroner pr. år til ca. 279 000 kroner pr. år (-0,5 %)². For hele den yrkesaktive delen av befolkningen var reallønnsveksten i samme periode 40,3 % og gjennomsnittsinntekten i 2006 var ca. 366 000 kroner.

Musikere, sangere og dirigenter har også hatt en dårligere lønnsutvikling enn de fleste andre kunstnergruppene. Trolig gjelder dette i særlig grad de såkalte frilansmusikerne som i liten grad har inntekter fra faste eller midlertidig ansettelsesforhold. MFO har imidlertid også sett på noen typiske trekk ved lønnsutviklingen for fast ansatte musikere i den samme perioden. For musikere i de faste orkestrene har reallønnsveksten vært under 30 % og for fast ansatte teatermusikere under 20 %. For musikere og dansere som medvirker på skolekonsertturneer for Rikskonsertene har reallønnsveksten vært bare så vidt over 20 %.

Utviklingen for store grupper av musikere er altså mildt sagt bekymringsfull, og illustrerer tydelig behovet for nye virkemidler i kunstnerpolitikken. I forslaget til statsbudsjett for 2009 er det tatt noen viktige grep med hensyn til utforming av enkelte støtteordninger, og det er også foreslått en betydelig volumøkning for mange av ordningene. Dessverre vil nok dette hjelpe bare et stykke på vei.

Et av de mer spesielle funnene i undersøkelsen er at mange kunstnere har ektefelle eller registrert partner med vesentlig høyere inntekter enn de selv har. Et av våre medlemmer har i en kommentar pekt på at han uten en kone med fast inntekt ikke hadde hatt mulighet til arbeide som en meget allsidig musiker med tilsynelatende stor suksess gjennom mange år. Det bør rett og slett ikke være slik at samfunnet ikke er i stand til å lønne en helhjertet kunstnerisk innsats bedre enn som så. Særlig ikke når vi samtidig ser hvor store økonomiske og sosiale ringvirkninger kunstnerne arbeid også skaper.

MFO forutsetter at det er et mål for statens kunstnerpolitikk at musikerne og andre kunstnerne skal ha et inntektsnivå og en levestandard som tilsvarer hva andre profesjonelle yrkesutøvere har. For å oppnå dette må både stipend- og støtteordningene og vederlagsordningene utvikles videre i årene framover.

MFO mener også at det bør satses betydelig mer ressurser fra både statlige, fylkeskommunale og kommunale myndigheter på å styrke kulturnæringene og legge grunnlaget for større evne og vilje til å lønne musikere og andre kunstnere på linje med andre profesjonelle yrkesutøvere. MFO viser i den forbindelsen også til St.meld. nr. 22 (2004-2005) Kultur og næring og Innst. S nr. 230 (2004-2005) om samme.

Videre bør det opprettes flere offentlig finansierte arbeidsplasser for musikere og sangere innenfor alle musikksjangre. Et nytt profesjonelt kor er en slik mulighet, men det finnes også andre muligheter både gjennom utvidelse av etablerte institusjoner og ensembler og ved etablering av nye. Dette er trolig det aller mest effektive tiltaket myndighetene kan ta i bruk for både å bedre sysselsettingen og inntektsnivået for kunstnerne og for å beholde kontrollen med hvordan ressursene blir utnyttet.

---

¹ Korrigert tabell 8-7.

² Tabell 8-17.

Pensjons- og trygderettigheter

Kunstnere uten faste ansettelsesforhold i hele eller tilnærmet hele stillinger tjener som oftest en stor del av sine inntekter i egen næring. Det er vel kjent at pensjons- og trygdevilkårene da blir vesentlig dårligere enn for arbeidstakere.

Kunstnerundersøkelsen viser at bare en liten andel av kunstnerne har tegnet frivillige pensjonsforsikringer eller tilleggsforsikringer for sykepengene. Dette er tilfelle også for musikere. Undersøkelsen gir ikke svar på hvorfor, men etter MFOs erfaring handler det i hovedsak om at slike forsikringer er for kostbare til at de lar seg forsvare for musikere med lave og ujevne inntekter. Samtidig er det åpenbart at det er nettopp personer med lave inntekter som har størst behov for å sikre seg mot fullstendig inntektsbortfall ved sykdom og andre arbeidsavbrudd, og for å opparbeide rett til pensjonsytelser ut over folketrygdens minstepensjon.

Det er dessverre illusorisk å tro at inntektsforholdene for næringsdrivende kunstnere kan bedres svært mye på kort sikt, og funnene i undersøkelsen underbygger således også behovet for å utvikle trygde- og pensjonsordninger som fungerer tilfredsstillende for næringsdrivende med lave inntekter. Hva kunstnerne angår, handler det på mange måter om å vise respekt for dem som til tross for dårlige inntjeningsmuligheter har gjort et slikt yrkesvalg, og som naturligvis fortjener et sikkerhetsnett som fungerer når behovet oppstår.

Med vennlig hilsen

Musikernes fellesorganisasjon

Forbundet for utøvende kunstnere og pedagoger

Renée Rasmussen

Odd Langklopp